

sigui un mot basc, compost de *-ol* 'post de fusta' amb *gantz* (mots pan-bascos), car si bé aquest significa 'llard', «manteca de puerc» (mot afí a *gazta* 'formatge'), *gantz* ha tingut també el significat de «fomento, ayuda» (semàntica paral·lela a la del cast. *pala-bras de mucha enjundia* i anàlegs) amb el qual l'usà un escriptor de tanta autoritat i tradició com el biscaí Añibarro; el sentit bàsic fóra llavors 'fusteta de reforç': car en temps més primitius, en què s'estalviava més el cuiro i la vida bosquetana era més productiva, es devia fer l'esclop sencer d'aquest material (altrament cf. encara bisc. *gantz-joste* «cosido a puntadas largas», a Ainhoa (lab.) el diminutiu *gantzol* id., i sul. *gansia* «asa, mango»).

És raonable pensar que el mot pogué propagar-se d'un cap a l'altre de Pirineu, quan es parlava basc encara fins a Aran i Àneu; amb l'article basc *-a* aglutinat; si bé *gansol* es diu a certes comarques nostres fins a Cerdanya (BDC II, 54; XIX, 147). La forma basca ha arribat més pura, amb la *x* diminutiva i una *r* repercussiva, fins al mes alt Emp.: *grəŋšólə* a Biure, 1939; *ganzola* a Lledó (AlcM); *grizšól* a Boadella, 1939. *Gansolar*. Figuradament: «aquest home és un *gansól*» oït a Collsacabra (Tavertet, 1935; Conflent, AlcM, § 4); 'un cançoner', sentit figurat i alhora provocat per la influència de *cançoner* i de *ganso*.

¹ Això explicaria la inicial d'una forma de l'Ebre: «nus de *guassa*: un nus que mai no s'escorre», Bladé, *Benissanet*, 112-3 (*ga* > *gua*-des-occitanitzant-ho). Id. (AlcM) a Móra d'Ebre.

Gansallar, gansalló, gansejar, V. gansalla De *gansell, V. de gairell Ganseria, gansillar, ganso, gansol, gansolar, gansolla, gansonejar, gansoner Gansua*, del basquisme castellà *ganzúa* (DCEC GANCHO, n. 12, 13, 14).

GANSULL, -ULLA, 'espiga que fa el càrritx', mall., probablement de l'àr. *gāšāl* 'sosa', 'sabó', 'planta que fa la barrella'; veg. DECH (ALGAZUL). Com a mot pollencí DAG. en totes dues variants. No ho he pogut comprovar però crec que el càrritx, com el seu afí el senill, s'ha usat a la pagesia per fer bugada amb la seva cendra: d'on un nom que significa 'sabó'. Cf. FALLA. La *-n-*, afegida per la contaminació de *ganxo* i la seva derivació moss. *qančullu* 'esbarzers', 'abrulls', si bé hi pogué haver alhora evolució fonètica: *algassull* > *angassull* > (*a*)*gansull*. Cf. el cognom *Gassulla*.

Gansumba, V. gansa (GANSALLA) *Gansut, V. gansa* (GANSALLA)

GANTA, 'espècie de cigonya o àneda salvatge', nom antic encara usat en el Rosselló i Nord de l'Empordà, també occità, i ja conegut dels romans si bé no llatí, i difícilment germànic ni cèltic, però sí indoeuropeu, potser sorotàptic. □ 1.ª doc.: Ausiàs.

«Lo temps és tal - que tot animal brut / requer amor --- agrons e corps - han melodia tanta / que llur semblant, - delitant, enamora, / lo rossinyol - de tal cas

s'entrenyora / --- / Lir entre carts, - ab milans caç la *ganta*, / y ab lo branxet - la lebre corredora / ---», o sigui que amb un trist gosset falder no haurà la llebre, i si heuen la ganta se la menjaran els milans i no pas ell (NCL., 64.25). Nom rar (figura en la Fauna Ornitològica d'EVayreda, però no en *Els Ocells d. l. T. C.*, de Maluquer) però no pas inoït, en català, per més que avui ha quedat generalment estereotipat en noms de lloc.

¹⁰ Amb senyes, però, de cosa viva, puix que va amb article; recordo, és veritat, el *Pla de Ganta* dellà l'Albera, i tinc nota d'haver sentit tal topònim en el Canigó, crec que en aquesta forma, en el terme de La Bastida del Bulès (1960). Fora d'això amb article: però per tot on em va lleure de preguntar-ho vaig adonar-me que en el país no saben gaire o gens el que és: així en el «Puig de les *Gantes*» a Vivers dels Aspres; al Barcarès hi ha un roc petit de la part de terra de «Lo Nostre Roc», davant per davant del poble, que en diuen *lu Gantá*, evidentment perquè solen posar-s'hi les gantes que passen (1960); i aquest petit i coherent domini continua almenys fins al Cap de Creus, immediata a l'O. del qual hi ha *Sa Playa de la Ganta* (1964) i després l'he vista en llistes de senyes de pescadors locals (les de CP 63, i les de BBatle, antic pescador cadaquesenc, que el 1885 les posà en la llista que he vist).

Em pregunto, fins i tot, si no vaig errar en interpretar com un celtisme (de SEG- 'victoriós') el nom de *Saganta* i si no és *Sa-Ganta* amb el vell article aglutinat (ColPrerrSalm. 1974, p. 141n.), que n'hi ha dos (ribag., entre Estopanya i Montsó i *Penya Saganta* a l'Alt Millars), car al càpdavall no fóra impossible que en *Jaganta* del partit de Castellot, B-Aragó, que tindria X-mossàrab, hi hagués l'article IPSE, fins en aquesta llenca fronterera aragonesa; és veritat que el *Segant* de la Conca de Tremp sembla donar la raó al que vaig pensar llavors, més que no al que ara he dit.

Fou ben conegut en occità antic: en «Las naturas d'alcús auzels ---» (que sembla ser llgd. oriental o bé de Provença, i ben poc avant del S. XIII, si no dels darrers anys del XII: «--- DEL ESTRÚS: cant l'estrús --- DE LA GANTA: la *ganta* noiritís sos *gantós* <els seus pollets>, e can son grans, éls re-noirrisson la maire, aitan cant ela los à noiritz. LA UPA ---» (Appel, Cbr., 125.104); «tant l'am ses enjan / qu'ieu non vuelh qu'enjan / son marit, cum fes la *ganta* / lo jant» en un trobador Rostanh de Mergas; Rayn. (II, 423) en dóna singles testimonis en Ventador, *Vicis e Vertutz*, i Raimon de Miraval, traduït «cigogne, oie sauvage». També fou fr. ant., i com en un dels trobadors citats, sembla alternar-hi la normal palatalització en *j*, amb una conservació de GA- no palatalitzat, que semblaria digna de més estudi. Ja apareix en el *Conte du Graal* de Chretien de Troyes: *jante* 'à nec salvatge' («wildgans») i alhora *gante* en el *Conte du Graal* (4172, 4186).

Figura ja en la *Naturalis Historia* de Pini. És visible que els romanistes que l'han esmentada, en part creien en una mera variant germànica del nom GANS de la oca, del germànic comú (al. *gans*, angl. *goose* etc.).